

KOKTAVOST A BREPTAVOST

Vybrané snímky

Možnosti diagnostiky

- **psychická tenze**
- dotazníky pro rodiče a pedagogy
- dotazníky pro děti – hodnocení symboly 😊, 😞, :-|

- hodnoticí škály

Psychická tenze dotazník pro rodiče/učitele

- **SITUACE**

- Situace, kdy je projev dítěte nejčastěji neplynulý
- Vyhýbání se situacím
- Porovnání řečového výkonu v domácím a školním prostředí

Psychická tenze dotazník pro rodiče/učitele

- **LIDÉ**
- Neplynulost projevu – cizí osoby
- Zábrany v komunikaci s vrstevníky
- Posmívání
- Diskuse o obtížích

Psychická tenze

Dotazník pro rodiče, učitele

- **DÍTĚ**
- Změny v obtížích
- Sledování koverbálního chování
- Uvědomování si obtíží
- Netrpělivost, napětí před mluvením
- Spontánní vyprávění o obtížích
- Znepokojení kvůli řečovým obtížím
- Změny v chování
- Úzkostnost a další projevy

Terapie koktavosti

- celá řada postupů
- individuální a skupinová forma
- jednodimenzionální a vícedimenzionální postupy

Příklad - cvičná léčba

- *Seemanova komplexní cvičná léčba*
- medikamentózní léčba, tělesná cvičení, denní režim, dieta
- psychoterapie – odstranění strachu z mluvení
- nácvik respirace, fonace, artikulace, řečnická cvičení, čtení
- tento koncept byl prováděn pouze v individuální formě

Příklad - behaviorální techniky

- systematická desenzibilizace
- operační podmiňování

Příklad – techniky založené na sluchové zpětné vazbě

- opožděná sluchová zpětná vazba
- delayed auditory feedback DAF
- opoždění vede ke zpomalení tempa

- LogoHELP

Příklad - Van Riperova metoda

- **identifikace** – poznání vlastní kochtavosti
- **desenzibilizace** – odstranění pocitu strachu a úzkosti
- **modifikace** – učí se „plynulejšímu kochtání“
- **generalizace** – využití naučených technik v praxi

Příklad – fonograforytmičká metoda podle Lechty

- východisko – koktavost je výsledkem asynchronnosti pravohemisférového a levohemisférového systému
- vzniká z normálních vývojových neplynulostí a zážitku časového tlaku a ztráty kontroly nad způsobem realizace vlastní promluvy

1. *fonologická analýza slov na slabiky* –
rytmické vytleskávání
2. *přičlenění grafických ekvivalentů slabik* –
obloučky
3. *přičlenění grafických ekvivalentů slov* –
úsečka (slova, věty, dialog)
4. *pragmatizace* – používání fonograforytmičky
v dialogu, laserový pointer
5. *imaginace* – představa „písma“ bez
konkrétní realizace
6. *fixace* – fluentní komunikace v konkrétních
komunikačních situacích, přítomno více
účastníků konverzace
7. *transfer ve hře s různými rolemi*

Systemová terapie koktavosti dle Tarkowského (STJ)

- Kombinace řečové terapie, psychoterapie a sociální terapie
- **Cíle:**
- Dosažení plynulosti v řízeném nebo spontánním projevu
- Snížení svalového tonu
- Snížení obavy z mluvení
- Zvýšení připravenosti ke komunikaci

Incipientní koktavost terapeutické postupy

- **Cíle terapie**
  - Předcházení vzniku psychické tenze
  - Eliminace případných prvků nadměrné námahy
  - Korekce dysfluencí řeči
-
- <https://www.youtube.com/watch?v=rw04lXypQgQ>

Incipientní koktavost terapeutické postupy

- **Psychická tenze**
- Zabránit direktivitě – modifikace komunikace s dítětem
- Podpora pocitu dostatku času při komunikaci
- Zážitek fluence
- **Nadměrná námaha**
- Relaxace
- Muzikoterapie
- Pantomima, hraní rolí
- **Dysfluence**
- fonograforytmika

Incipientní koktavost

- Interakční terapie
- Michael Palin Center for Stammering Children
- modifikace komunikačního procesu mezi rodičem a dítětem
- změna komunikačního stylu
- 3 měsíční terapeutický program

Incipientní koktavost STJ dle Tarkowského

- Období relativního ticha dítěte, aby nedocházelo k fixaci neplynulosti
- Rodinná terapie
- Fytoterapie (bylinky, placebo) ke snížení svalového tonu
- Intervence dospělých v případě řečových bloků dítěte

Fixovaná koktavost

- 6.-13. rok života
- Strach před koktatovstí – uvědomění si obtíží v řeči
- Nadměrná námaha – bloky a tlačení
- Dysfluence – převažující repetice a prolongace

- Sociální, komunikační a kognitivní stresory

- Spolupráce - rodiče – učitel – logoped – balbutik

Fixovaná koktavost terapie

- **Principy**
- Odstranění řečového „soutěžení“
- Odstranit intoleranci k „chybám“ – ovlivnění postoje okolí k balbutikům
- Odstranění podceňování úrovně řeči (hodnocení ve škole)

- Skupinová terapie
- Mediace a mapování – poznatky o fluenci a dysfluenci
- Princip eliminace fixujících faktorů

Fixovaná koktavost terapie

- **Psychická tenze**
- Potřeba prožití komunikace bez strachu a obav
- Zprostředkování „jak“ x „co“
- Učit se zpracovat NKS – eliminace negativních pocitů spojených s koktavostí
- Citlivý přístup s ohledem na věk
- **Nadměrná námaha**
- Vysvětlení obtíží a významu jejich korekce
- Význam relaxace, lehký artikulační kontakt
- **Dysfluence**
- Fonograforytmika – imaginace, podpora fonologických schopností (analýza, syntéza)
- Čtení

STJ dle Tarkowského

- **Cíle terapie ve školním věku:**
- Plynulá řeč ve třídě – dosažení plynulosti v náročné komunikační situaci
- **Etapy:**
- Identifikace stresující situace
- Relaxace
- Desenzibilizace
- Zvládnutí techniky plynulého mluvení
- Terapeutický pohovor
- Socioterapie
- Hodnocení efektivity terapie

Chronická koktavost

- Přibližně 14 let věku a více
- Psychická tenze – logofobické rysy...
- Nadměrná námaha – prodlužování bloků...
- Dysfluence – habituace příznaků

Chronická koktavost terapie

- Individuální a skupinová forma
  - Svépomocná skupina
  - Modifikace metod dle věku
  - S adolescenty jednáme jako s dospělými
-
- 10 přikázání

Terapie– chronická koktavost MIDVAS

- motivace
- identifikace
- desenzibilizace
- variace
- aproximace
- stabilizace

TSJ dle Tarkowského

- Trénink plynulosti
- Psychotherapie
- Socioterapie

BREPTAVOST

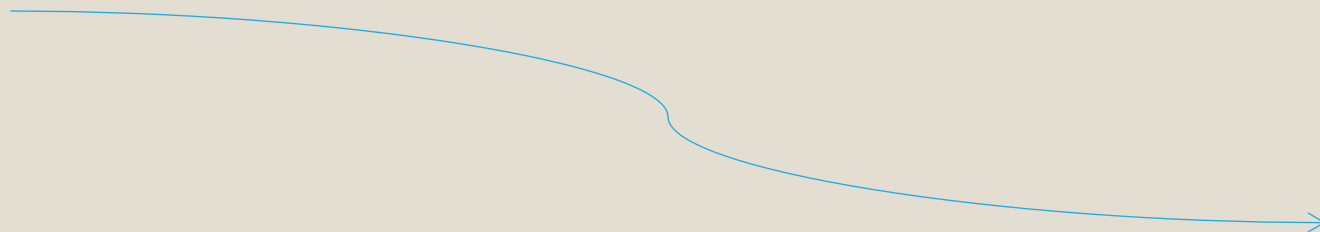
TUMULTUS SERMONIS

Breptavost

- **globální porucha vztahující se ke všem prvkům výpovědi :**
- K obsahu
- K jazykové formě
- K hlasovému projevu

BREPTAVOST – TUMULTUS SERMONIS

- NKS, kterou si daná osoba neuvědomuje
- má malý rozsah pozornosti
- narušena je:
  - **percepce**
  - **artikulace**
  - **formování výpovědi**

Breptavost

- narušení myšlenkových procesů programujících řeč na bázi dědičných predispozic
- breptavost je projevem **centrálních poruch řeči** (central language disbalance)
- působí na všechny komunikační cesty – čtení, psaní, rytmus, hudebnost a chování

Breptavost

- T.s. není izolovanou nozologickou jednotkou....syndrom
  - **Kombinace narušení:**
  - psychických (koncentrace pozornosti, chaotičnost myšlení)
  - lingvistických (neplynulost řeči, dysgramatismus)
  - fyziologických (respirační dysrytmie)
- ▶ různorodost obtíží

Etiologie

- dědičnost
- organický podklad
- polyfaktoriální příčiny

Symptomatologie

- zasažený řečový projev i celkové chování
- monolog x dialog

Symptomatologie

- ▶ **příznaky první úrovně**
- ▶ **deformace obsahu výpovědi**
- ▶ dezorganizace myšlení, bezobsažná řeč,
- ▶ slabé chápání výpovědi
- ▶ vynechávání podstatných informací
- ▶ absence sémantické soudržnosti
- ▶ vybočení od tématu
- ▶ ztráta dějové linie
- ▶ **neuvědomování si problému**

příznaky druhé úrovně

- **deformace formy výpovědi**
- nesprávná segmentace textu
- konstruování nadměrně dlouhých vět
- dysgramatismus
- přeřeknutí, floskule

příznaky třetí úrovně

- ▶ **deformace substance výpovědi**
- ▶ nenáležitě vytváření přestávek
- ▶ chybné využívání přízvuku
- ▶ zrychlené či arytmičné tempo řeči
- ▶ revize
- ▶ embolofrázie
- ▶ opakování části výpovědi
- ▶ monotónní výpověď

Komplexní diagnostika

- provádí tým odborníků
  - foniatr, psycholog, logoped, neurolog
  - důležitá vyšetření
  - EEG – elektroencefalografické
  - EMG – elektromyografické
-
- EEG – organický podklad breptavosti
  - EMG – odlišení od koktavosti – spasmy

Diagnostika

- pátrání po příčinách
- sledování okolností
- analýza symptomů v řeči a v postoji ke komunikaci
- analýza koverbálního chování

- vyhodnocení úrovně mentálního vývoje
- zhodnocení jazykové schopnosti
- vymezení korelace mezi mentálním a řečovým vývojem
- stanovení případné disproporce mezi inteligencí a lingvistickou schopností

Diferenciální diagnostika

- Mentální postižení
- Schizofrenie
- Afázie
- Balbuties

Terapie breptavosti

- **Tradiční a inovativní postupy**
- **Tradiční postupy:**
- Stabilizace správného tempa řeči
- Odstraňování obtíží při čtení
- Rozvíjení hudebních schopností
- Rozvíjení vyjadřovací zručnosti
- Zvýšení koncentrace pozornosti

Terapie breptavosti

- **Inovativní postupy terapie**

Chápání osobnosti klienta – uvědomění si obtíží – věková kategorie

- Motivace klienta – rozhodnutí pro terapii
- Organizace slovní výpovědi – hloubková i povrchová struktura
  - Kritické myšlení, rétorika, slovní dorozumívání
- Stabilizace

Zdroje

- Klenková, J.(2006). Logopedie. Praha: Grada.
- Lechta, V. (2003). Diagnostika/Terapie narušené komunikační schopnosti. Praha: Portál – kapitoly ke kóktavosti (V. Lechta) a breptavosti (Z. Tarkowski)
- Neubauer, K., Skákalová, T. (2015). Poruchy komunikace u dospělých a stárnoucích osob. Hradec Králové: Gaudeamus.
- <http://casopis.aklcr.cz/subdom/casopis/wp-content/uploads/2018/06/LKL-červen-2018-Terapie-kóktavost-metodou-Tarkowského.pdf>